

ІМ'Я ІВАНА ПІДДУБНОГО В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО СПОРТУ

Оксана ВАЦЕБА, Віра ЮХИМУК

Львівський державний інститут фізичної культури

В умовах утвердження незалежної України, відродження національно-духовних цінностей українського народу продовжує залишатися одним із головних, стратегічних пріоритетів державного розвитку.

Бездержавний статус України впродовж тривалого історичного розвитку своєрідним чином сприяв замовчуванню або фальсифікації національної історії офіційною радянською історіографією. Заперечувалось саме існування української нації як окремої людської спільноти, а історія, яка трактувалася в основному у контексті російської, зводилась до кількох епізодів з історії Росії. Внаслідок цього діяльність видатних українських діячів здебільшого трактувалася російським здобутком, особливо, радянського періоду.

В історії українського спорту спостерігалися подібні тенденції. Серед багатьох світоно відомих, але незаслужено забутих українською історіографією імен, особливо помітною є постать Івана Піддубного (1871–1949).

У цій статті ми поставили собі за мету з позицій національної історичної пам'яті, неупереджено, з використанням різноманітної інформації узагальнити життєвий і спортивний шлях Івана Піддубного.

Для цього було проаналізовано більше п'ятнадцяти літературних джерел, серед яких були публіцистичні статті, художні книги та інші літературні твори. Зауважимо, що в усіх спогадах мало не на кожній сторінці домінує ідеологічний пасаж: “російський багир”, “видатний російський борець” й т.ін. Відтак, незважаючи на відкритість і демократичність української історичної науки, своєрідний сплеск зацікавлення до висвітлення діяльності чималої когорти видатних українців, який спостерігається протягом останнього десятиріччя, ми не знайшли масштабного, комплексного дослідження спортивного й життєвого подвигу Івана Піддубного. Наголосимо тільки на деяких дописах із загальновідомими фактами у малотиражних виданнях та кількох коротких газетних публікаціях Пантелеймона Василевського.

Під час дослідження були використані такі методи: аналіз літературних джерел, елементи контент-аналізу, метод порівняльного аналізу, історичних узагальнень, аналіз фактів, індукція та дедукція.

Наш літературний та історіографічний аналіз показав, що коріння Івана Піддубного належить козацьке. Народився він у селі Красенівці Черкаської області – батьківщині багатьох прославлених в історії України запорізьких козаків. Дід Івана Піддубного був лісборобом, а батько – Максим – мав невелике господарство, спочатку в Красенівці, а потім у сусідньому селі Богодухівці. Мати Піддубного – Ганна Данилівна – походила із середовища сім'ї Науменків, яка славилась фізичною силою та, як і сім'я Піддубних, відомістю своїм довголіттям.

Виростав Іван Піддубний так, як росли тоді усі селянські діти. Влітку бігав босоніж по вуличках, купався у річці, допомагав по господарству батькам, але вже з дитинства він відрізнявся від однолітків великою фізичною силою.

Проживши у селі до зрілої молодості, дивуючи земляків статурою та міццю, поїхав до Черкасів “шукати щастя”. Спочатку працював вантажником у Севастопольському

порту, де формувався характер і міцніли м'язи Івана. Пізніше переїхав працювати у Феодосію, де вступав цирк І.Безкоровайного. І за кілька днів нікому невідомий вантажник без особливих зусиль переміг всіх суперників за винятком Петра Янковського, який був на той час одним із найсильніших атлетів світу. З ним поєдинок закінчився нічиєю.

Через два роки, у 1898 році І. Піддубний переходить до знаменитого севастопольського цирку "Труці". В цей період ім'я Піддубного набуває надзвичайного авторитету і стає знаменитим. Успішні виступи у цирку "Труці" принесли йому велику славу. Наступного року його запрошують до Одеси, а у 1900 році він переїжджає до Києва, де підписує контракт на виступи в якості борця "на поясах" у цирку брата Нікітіних, в якому наполегливо оволодіває мистецтвом французької боротьби.

У 1903 році Іван Піддубний вперше взяв участь у чемпіонаті світу, що відбувався у Парижі. Пройшовши у фінал, йому залишився один непереможений суперник – француз Рауль де Буше, який, скориставшись підступом, був оголошений переможцем з різницею в одне очко. Перед поєдинком Рауль де Буше намастив своє тіло прованським олією. Як відомо, судді належно не відреагували на протест українця, постановивши обтирати французького борця кожні п'ять хвилин. Рауля де Буше було оголошено переможцем ... "за красиві й умілі уникнення гострих прийомів" [2,4]. Згодом І. Піддубний кладе на лопатки всіх найсильніших борців планети, йому заслужено присвоюють титул "Чемпіона чемпіонів" – титул, яким не величали до Піддубного нікого. Ім'я Івана Піддубного стає в міжнародному спорті одним з найвідоміших і славетних, своєрідним символом непереможної сили, блискучої майстерності й техніки.

За період своєї спортивної кар'єри Піддубний побував у країнах Європи, Америки, Африки. Так, після міжнародного паризького чемпіонату, який відбувся у 1905 році, Іван їде в Німеччину, де отримує перший приз. Потім без поразки бореться в Італії, після якої відвідує Алжир і Туніс. Після цього зустрічається з борцями світового класу у Німеччині і всюди отримує перемогу [1].

У 1905 – 1909 роках шість разів здобував першість світу: (1905 – Париж; 1906 – Париж, Мілан; 1907 – Відень; 1908 – Париж; 1909 – Франкфурт) [1]. У 1910 році Піддубний залишив великий спорт. На думку багатьох дослідників, спонукали його до такого кроку постійні закулісні махінації, інтриги, хабарництво в навколоспортивних колах. Він переїхав до свого рідного села, одружився, купив невеликий будинок і попробував жити спокійно на лоні природи. Але все частіше він згадував цирк і переживши лихоліття Першої та Громадянських воєн, повернувся на манеж [2].

У 1924 році їде на гастролі в Німеччину, де отримує перемогу над всіма суперниками. Через рік після цього бореться на манежі американського цирку. Іван Максимович клав на лопатки своїх суперників одного за одним і отримав титул "Чемпіон Америки". Після цього відомий борець повертається на Батьківщину і продовжує виступати на манежі аж до 1941 року [5].

У 1939 році Івану Максимовичу Піддубному було присвоєно звання "Заслужений артист РСФСР", а в 1945 році йому було надано звання "Заслуженого майстра спорту" [5].

Я зазначає більшість біографів Івана Піддубного, у 1941 році у тиськоградському цирку відбувся прощальний виступ сімдесятирічного атлета. Зауважимо також, що саме Іван Піддубний слугував прототипом героя фільму "Борець і клоун" (1957).

На відміну від багатьох борців початку ХХ століття, Піддубний, поряд з красою зовнішньою, фізичною, володів і високою духовною культурою. При звичайних обставинах він з першої зустрічі швидко входив у контакт з людьми, ніколи

визувався своїми заслугами і досягненнями, вражав співрозмовників своєю мудрістю, знаннями життя [2].

Помер Піддубний у 1949 році, похований у місті Єйську, що на Кубанщині. Незадовго до смерті просив усіх, хто приходив до нього: "Поховайте мене на тому березі, на морем", тобто на західному березі Азовського моря, в Україні [3].

Спортивний світ добре знає найсильнішого борця всіх часів і народів – Івана Піддубного. На жаль, світ знає його не як нашого, українського, а російського атлета. Українській спортивній громаді належить чимало зробити, аби ім'я видатного українця було належно пошановане в Україні, аби спортивний шлях Івана Піддубного був життєвим дороговказом для юних спортсменів, для підлітків та молоді. Міркуємо, що без повернення до історичної справедливості, до спортивних традицій не може бути мови про подальше утвердження й розвиток духовності української нації.

Підводячи підсумок, з впевненістю можна твердити, що світове надбання Піддубного – надбання всього українського народу і, безперечно, його ім'я посідає одне з перших місць в історії українського спорту.

Література:

1. Жуков Д.А. *Иван Поддубный*. – Москва: *Физкультура и спорт*. – 1975.
2. Жуков Д.А. *Чемпион чемпионов (Иван Поддубный)*. – Москва: "Молодая гвардия". – 1973.
3. *Золоті сторінки олімпійського спорту України / За ред. І.Н. Федоренка*. – К.: *Олімпійська література*, 2000. – 192 с.
4. Меркурьев В.И. *Иван Поддубный*. – Краснодар: *Кн. изд-во*, 1976.
5. *Чемпион чемпионов (к столетию со дня рождения И.М. Поддубного) // Спортивная жизнь России*. – 1981. – №9. – С. 24 – 25.

THE NAME OF IVAN PIDDUBNYI IN UKRAINIAN SPORTS HISTORY.

Oksana VATSEBA, Vira YUHIMUK

The life and sports achievements of a great Ukrainian wrestler Ivan Piddubnyy are described in this article.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Світлана СТЕПАНЮК

Львівський державний інститут фізичної культури

Студентський спортивний рух є важливою складовою системи фізичної культури і спорту в Україні. У багатьох видах спорту спортсмени-студенти складають більшість національних збірних команд. Рівень спортивних досягнень студентів України